

SURİYELİ ÇOCUKLAR VE VELİLERİNİN GÖRÜŞLERİ ÇERÇEVESİNDE GEÇİCİ EĞİTİM MERKEZLERİNDE VERİLEN EĞİTİMİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Evaluation of The Education Provided in Temporary Education Centers According to The Views of The Syrian Children and Their Parents

Öğretmen. Muhyettin ÇINAR

Bağcılar İlmek Koleji, İstanbul/Türkiye

Prof. Dr. Mehmet Kaan DEMİR

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, mkdemir2000@yahoo.com, Çanakkale/Türkiye

ÖZET

Bu çalışmada İstanbul ilinde bir geçici eğitim merkezinde eğitim alan Suriyeli çocukların aldıkları eğitimin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgu bilim kullanılmıştır. Araştırmanın verilerini araştırmacılar tarafından geliştirilen Suriyeli çocuklar için 8, velileri için 6 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formlarından elde edilen veriler oluşturmuştur. Görüşme sonucu elde edilen veriler NVivo paket programıyla modellenmiştir. Araştırmada Suriyeli çocukların Türkiye’de aldıkları eğitimden memnun oldukları, okulu ve öğretmenlerini sevdikleri, kendilerine ders veren öğretmenlerini yeterli gördükleri, aldıkları eğitimde en çok yaşadıkları sorunun dil sorunu olduğu, ders çalışma ortamlarının yetersiz olduğu, kendilerini başarılı buldukları, Türk halkının kendilerine bakışını olumlu gördükleri anlaşılmıştır. Araştırmaya katılan Suriyeli veliler de Türk devletinin ve ailelerin yardımlarından memnun olduklarını, çocuklarının aldıkları eğitimi yeterli gördükleri, çocuklarının eğitimine yeterince destek olamadıklarını düşündükleri ve sorunlar çözülünce ülkelerine dönmek istedikleri ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, göç, Suriye, göçmen eğitimi.

ABSTRACT

In this study, it was aimed to evaluate the education of Syrian children in a temporary education center in Istanbul. Phenomenology, one of the qualitative research patterns, was used in the research. The data of the research consisted of semi-structured interview forms developed by the researchers, consisting of 8 questions for Syrian children and 6 questions for their parents. The data obtained from the interview were modeled with NVivo package program. In the study, it was understood that syrian children are satisfied with the education in Turkey, they like their school and their teachers, they think their teachers are good enough, the most common problem in their education is the language problem, their study environment is inadequate, they find themselves successful and the Turkish people's views towards them are positive. It is also revealed that, according to the Syrian parents participated in the study, they are satisfied with the help of the Turkish state and the families, the education of their children is good enough, they think they could not support the education of their children enough, and they want to return to their countries when the problems are resolved.

Keywords: Turkey, migration, Syria, migrant education.

1. GİRİŞ

Göç, insan türünün en yaygın eylemlerinden birisidir. Tarih boyunca insanlar, karşı karşıya kaldıkları ekonomik ve siyasal değişimler, çalkantılar, insan hakları ihlalleri, afetler, kıtlık, açlık, salgın hastalıklar, ülkelerarası çatışmalar, iç savaşlar vb. çok çeşitli nedenlerle topraklarını, kendi rızaları ve/veya başkalarının baskı ve tehditleri sonucu terk etmek, geçici ve/veya sürekli bir çözüm olarak yaşamlarını sürdürebilecekleri daha güvenli yerlere sığınmak zorunda kalmışlardır (Çağlar, 2011). Göç, günümüzde, bir ya da birkaç ülkeyi ilgilendiren sorunlar yumağından hemen hemen dünyadaki tüm ülkeleri şu ya da bu biçimde etkileyen sorunlar yumağına dönüşmüştür. Özellikle son yıllarda Türkiye’nin bu gelişmelerden çok daha fazla etkilendiği açıktır. Geçmişte Türkiye, göç veren bir yapıdayken, süreç içerisinde göç geçiş ülkesi ve göç alan ülke konumuna doğru değişimler yaşamıştır. Günümüzde Türkiye, göç konusunda önemli sorunlar yaşayan ülkelerden biri haline gelmiştir (Çağlar, 2018).

Bostan' ın (2018) aktardığına göre Türkiye, son 30 yıldır birçok kitlesel ve zorunlu göçe maruz kalmıştır. Bunlar; Irak'tan 1988 yılında, Bulgaristan'dan 1989-1995 arasında, Irak'tan I. Körfez Savaşı'ndan sonra 1991 yılında, Bosna'dan 1992-1995 arasında, Kosova'dan 1998-1999 arasında gerçekleşen göçlerdir. Son olarak da Suriye Arap Cumhuriyetinde yaşananlar sonucu ülkelerinden kitlesel ve zorunlu göç eden Suriyeliler, 29 Nisan 2011 tarihinde 252 kişilik bir grupla Türkiye'ye giriş yapmaya başlamış ve sayıları milyonları bulmuştur.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

15 Mart 2011' de başlayan isyan, Suriye geneline yayılmış ve Suriye vatandaşı milyonlar ülkesinden göç etmek zorunda kalmıştır. Nüfusu 23 milyon olan ülkenin 11 milyonu iç savaş sebebiyle insani yardıma muhtaç hale gelirken 7 milyon kişi ülke sınırları içerisinde yer değiştirmek zorunda kalmış, 4 milyondan fazla Suriyeli de komşu ülkelere sığınmıştır (Sezgin ve Yolcu, 2016). Yabancı çocukların eğitim sorununun yönetimi açısından Milli Eğitim Bakanlığınca, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı oluşturulmuştur. Türkiye'de nüfusu 3,6 milyona ulaşan Suriyeli göçmenden yaklaşık 1.047.536'sını okul çağındaki (5-17 yaş) çocuklar oluşturmaktadır. 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında resmi okula kayıtlı 529.753 (475.152 geçici koruma altındaki Suriyeli ve 54.601 Iraklı), geçici eğitim merkezlerinde 108.604, açık okullarda ise 16.718 olmak üzere, toplam 655.075 Suriyeli çocuk (322.525 kız, 332.550 erkek) eğitim görmektedir. Okul çağındaki çocukların %62,53'ü eğitim almaktadır (MEB, 2018).

Türkiye'nin Suriyeli sığınmacılara yönelik eğitim çalışmaları insani olduğu kadar hukuki bir sorumluluktur. Türkiye'nin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesine göre Türkiye, “çocuğun eğitim hakkını kabul eder ve bu hakkın fırsat eşitliği temeli üzerinde tedricen gerçekleşmesini sağlar” (Madde: 28) denmektedir. Yine 29. Maddede “çocuğun kişiliğinin, yeteneklerinin, zihinsel ve bedensel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesiyle sorumludur” biçiminde bir hüküm içermektedir. Türkiye 1951 yılında, mültecilerin hukuki statülerine yönelik olarak imzaladığı Cenevre Sözleşmesinin 22. Maddesi uyarınca da mültecilere, temel eğitim konusunda vatandaşlarına uyguladığı muamelenin aynısını uygulamakla sorumludur (Usta, Arıkan, Şahin ve Çetin, 2018). Gencer' e (2017) göre eğitim alanında yaşanan fırsat eşitsizliklerinin, birçok zincirleme sorunun hem sonucu hem de sebebi olduğu görülmektedir. Kuşkusuz, sosyal adaletin ve fırsat eşitliğinin sağlanamadığı hiçbir toplumda eğitim eşitliğinden söz edilemez. Bu noktada, eğitim, satılık bir metadan farklı olarak, her çocuğa ulaştırılması gereken zorunlu bir sosyal hak ve hizmettir. Ülkemizde bulunan her çocuk gibi Suriyeli çocuklarda, gerek çocuk olmalarından gerekse de BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeden kaynaklı yaşama, gelişim, katılım, korunma gibi pek çok temel hakka sahiptirler. Eğitim hakkı da, çocuğun en temel ve en önemli hakları arasında yer almaktadır.

Dünyanın en zengin alanı olarak kabul edilen 28 ülkeli, 508 milyon nüfuslu AB' de toplam 1.5 milyon sığınmacı /mülteci bulunmaktadır. Bu rakam AB nüfusunun binde 20'si seviyesindedir. Rakamlardaki bu uçuruma rağmen Türkiye'de toplumsal kabul noktasında çok ciddi sıkıntılar yaşanmadığını ancak AB ülkelerinin adeta uykularının kaçtığı, olası güvenlik ve sosyal riskler karşısında çok ciddi arayışlara girdiği gözlenmektedir (Duruel, 2016). Bu yüzden de Türkiye nüfusunun yaklaşık %5' ini oluşturan Suriyelilerin Türkiye' de kalmalarını sağlamak AB ülkeleri başta Yunanistan ve Bulgaristan gibi komşu ülkeler için kritik önem taşımakta ve Türkiye' nin Suriyelilere uyguladığı açık kapı politikasını Avrupa' ya geçişte de uygulamasından korkmaktadırlar. Türkiye, tarihsel sorumluluğunun ve iyi niyetinin göstergesi olarak açık kapı politikası hatta savaştan ve zulümden kaçan komşu ülke vatandaşlarına “*kapsız sınır*” politikası uygularken, bu durumu lehlerine çevirmeye çalışan AB, gerek ülke yönetiminin gerekse de Türk milletinin sabrını taşımaktadır. 2011 Martında Suriye' de başlayan iç savaştan yaklaşık 1.5 ay sonra 29 Nisan 2011' de Hatay – Öncüpınar sınır kapısından 254 kişilik ilk Suriyeli katile geldiğinde bu sayının 4 milyonlara varacağını ve 10 yıl sonra bile hala iç savaşın ve göçün devam edeceğini kimse tahmin bile edemezdi. Bu süreçte de ilk başta “geçiş ülkesi” olarak görülen Türkiye' de “geçici” sığınan durum “kalıcı” hale geldi. Bu geçici bakışı yansıtan bir örnek de “geçici eğitim merkezleri” dir.

2014/21 sayılı genelgede de ifade edildiği gibi ülkelerinde yaşanan iç savaş nedeniyle eğitimleri yarıda kalan Suriyelilerin eğitimlerine devam edebilmeleri, sene kayıplarını önlemek amacı ile kurulan ve MEB tarafından tanınan geçici eğitim merkezleri Suriyeli çocukların eğitime erişimi ve sistem dışında kalmalarının önlenmesi açısından çok önemlidir. Diğer taraftan acil ihtiyaca yönelik, bir geçiş süreci çözümü olarak geçici eğitim merkezlerinde verilen eğitimin kalitesi, içeriği ve birlikte yaşam pratiği üzerindeki etkileri

üzerinde düşünülmesi gereken konulardandır (Özer, Komsuoğlu ve Ateşok, 2016). GEM' ler okul çağındaki Suriyeli çocuklara ve gençlere yönelik, hem 25 ilde AFAD tarafından oluşturulan kamplarda hem de kamp dışında faaliyet gösteren, Suriye müfredatına bağlı kalarak Arapça eğitim veren merkezlerdir (MEB, 2014). Bu merkezlerde okul öncesinden lise son sınıfa kadar eğitim öğretim hizmetleri sunulmaktadır. Bu merkezlerde öğrencilerin başvuruları ve seviye belirleme sınavları il milli eğitim müdürlükleri, öğretmenler ve idarecilerden oluşturduğu komisyonlar tarafından yapılmaktadır. Suriyeli gönüllü öğretmenlerin seçiminde ise MEB, Türkiye Diyanet Vakfı ile iş birliği yapmaktadır (Emin, 2016).

2011 yılında başlayıp halen devam eden göç, hem Suriyeliler hem de sahibi toplumlar arasında çok boyutlu ve karmaşık ilişkilerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Göç edilen ülkelerde başta Türkiye olmak üzere demografik, sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel alanda birçok değişiklik yaşanmış ve yaşanmaya devam etmektedir. Bunun yanı sıra, Suriyelilerin yarısının 18 yaş altı olması ve bu süreçte yeni doğan bebek nüfusunun da hızla artması, eğitimin de gündeme gelmesine neden olmuştur (Ağcadağ Çelik, 2019). Türkiye'de hâlihazırda göç edip gelen çocuk varlığı ve burada büyüyen çocukların ihtiyaçları geçici eğitim merkezlerini ön plana çıkarmıştır. Bu eğitim çağındaki nüfusun eğitimlerinin nerede ve nasıl olması gerektiği, uygulanan eğitim faaliyetlerinin verimliliğinin ne kadar sağlanabildiği ve eğitim çağındaki nüfusun Türk eğitim sistemine ve ülke şartlarına (kültür, dil, tarih bilinci vb.) nasıl adapte edileceği gibi konular bu çalışmanın esas problematiğini oluşturmaktadır.

Suriyelilerin eğitimi üzerine yapılan çalışmalar, 2011'de başlayan savaş sonrası, Suriyeli sığınmacılar üzerine oluşmaya başlayan yeni bir araştırma sahasının bir parçasıdır. Başlangıçta üretilen ulusal ve uluslararası yayınlar temel olarak raporlardan ve nicel çalışmalardan oluşup, konuyu sayısal verilerle anlamaya çalışırken, günümüzde nitel çalışmalar ve alan araştırmaları ve bilimsel makalelerin de sayısı artmıştır (Duman, 2019). Arap topraklarına demokrasi getirmek! amacıyla başlayan-başlatılan Arap Baharı Operasyonunun Suriye' ye sıçraması ve milyonlarca insanın çıkan karışıklıklardan dolayı ülkelerini terk etmesi ve en yakın komşu ülke olan Türkiye' ye geçmeleri üzerine ortaya çıkan durum birçok ulusal ve uluslararası örgüt, sivil toplum kuruluşu, düşünce kuruluşu ve akademisyenin ilgisini çekmiş ve konu araştırılmaya değer bulunmuştur. Bu çalışmada da ele alınan temel problem Türkiye'deki Suriyeli mültecilere verilen eğitimin yeterliğinin Suriyeli çocuklar ve velilerinin görüşleri paralelinde değerlendirilmesidir. Bu doğrultuda şu alt problemlere yanıt aranmıştır.

Geçici Eğitim Merkezlerinde eğitim alan *öğrenciler açısından*;

- 1- Türkiye'de aldıkları eğitimden memnuniyet durumlarının ne olduğu
- 2- Öğretmenlik yapan kişileri yeterli görme durumlarının nasıl olduğu
- 3- Aldıkları eğitimde en çok zorlandıkları hususların neler olduğu
- 4- Ailelerinin eğitimlerine ne derecede destek oldukları
- 5- Kaldıkları yerde ders çalışma ortamlarının yeterliliğinin nasıl olduğu
- 6- Aldıkları eğitimde kendilerini başarılı görüp görmedikleri
- 7- Okulu ve öğretmenlerini sevip sevmedikleri
- 8- Türk halkının kendilerine bakışını nasıl değerlendirdikleri

Çocukları Geçici Eğitim Merkezlerinde eğitim alan *veliler açısından*;

- 1- Ailedeki birey sayısı, buradaki ekonomik şartlar, mesleği, yaşam şartlarının nasıl olduğu
- 2- Devletimizin Suriyeli göçmenlere verdiği desteği nasıl yorumladıkları
- 3- Türk çocukların ve ailelerinin Suriyeli göçmenlere bakış açılarını nasıl değerlendirdikleri
- 4- Suriyeli çocuklara verilen eğitimi ve eğitim verilen ortamları nasıl değerlendirdikleri
- 5- Çocuklarına yeterince eğitim desteği verme konusundaki görüşlerinin ne olduğu
- 6- Suriye'de sorunlar çözülünce ülkelere dönmek konusunda ne düşündükleri soruları araştırmanın alt amaçlarıdır.

3. YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli

Nitel bir araştırma olan bu çalışmada İstanbul' da bulunan bir geçici eğitim merkezinde Suriyeli göçmenlerin aldıkları eğitimin değerlendirmesi amacıyla nitel araştırma desenlerinden olgu bilim kullanılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmada bir konunun araştırmacı tarafından belirlenen ölçütlere bağlı olarak detaylı incelenebilmesi adına, amaçlı örneklem türlerinden biri olan ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturmak adına belirlenen ölçüt; Türkiye'ye göç eden ve İstanbul'da bir Geçici Eğitim Merkezinde eğitim gören Suriyeli çocuklar ve velileri oluşturmuştur. Bu doğrultuda 17 Suriyeli öğrenci ve 7 öğrenci velisi araştırmaya katılmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verilerini toplamak için araştırmacılar tarafından Suriyeli çocuklar için 8 ve velileri için 6 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formları oluşturmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme önceden hazırlanmış soruların cevabını karşılıklı iletişim yoluyla almayı ifade etmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2015). Yarı yapılandırılmış görüşme formlarının hazırlanması için literatür incelenmiş ve taslak bir form oluşturulmuştur. Formlar 2 öğrenciye ve 2 veliye uygulanmış, uzman görüşleri alınmış ve formlara son şekli verilmiştir.

Veri toplama aracının güvenilirliğini sağlamak için araştırmacılar ve bir alan uzmanının birbirinden bağımsız olarak yapmış olduğu kod ve temalara ayırma işlemi karşılaştırılmıştır. Taylor (2005) ölçme araçlarının güvenilirliği için kodlayıcılar arasındaki uyumun %80-%90 arasında olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu uyum yüzdesine ulaşabilmek için Miles ve Huberman' ın (1994) "Görüş Birliği/(Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı)x100 olarak belirttiği formülden yararlanılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın güvenilirliği %85 olarak belirlenmiştir. Araştırmanın geçerliliğini sağlamak için ise katılımcıların görüşleri doğrudan aktarmalara yer verilerek belirtilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma katılımcıları ile görüşmelerin yapılması adına izinler alınmış ve katılımcıların uygun olduğu gün ve saatler çerçevesinde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Her bir katılımcı ile yapılan görüşme ortalama 35-40 dakika sürmüştür. Görüşmeler katılımcıların onayı ile ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmış ve bu görüşler yazıya geçirilmiştir.

3.5. Veri Analizi

Araştırmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Patton (2014) içerik analizini, ana temada neyin önemli olduğunu vurgulamak adına verileri kategorilere ayırmayı kapsayan bir süreç olarak tanımlamıştır.

İçerik analizi yapılırken öncelikle ses kaydı yapılarak elde edilen veriler Microsoft Office Word programı ile yazıya geçirilmiştir. Çalışma grubunu oluşturan kişilerin isimleri kullanılmamış her bir veli V1,V2.....V7, her bir öğrenci ise ÖĞ1, ÖĞ2.....ÖĞ17 şeklinde kodlanmıştır. İçerik analizi yapılırken, toplanan veriler araştırmacılar ve bir alan uzmanı tarafından birbirinden bağımsız şekilde önce kavramsallaştırılmış ve kodlar oluşturulmuş, daha sonra ortaya çıkan kavramlara göre düzenlemeler yapılmış, verileri açıklayan temalar oluşturulmuş ve son olarak analiz sonucu elde edilen bulgular değerlendirilmiştir. Yapılan içerik analizi sonucu elde edilen bulgular ise NVivo paket programı ile modellenmiştir.

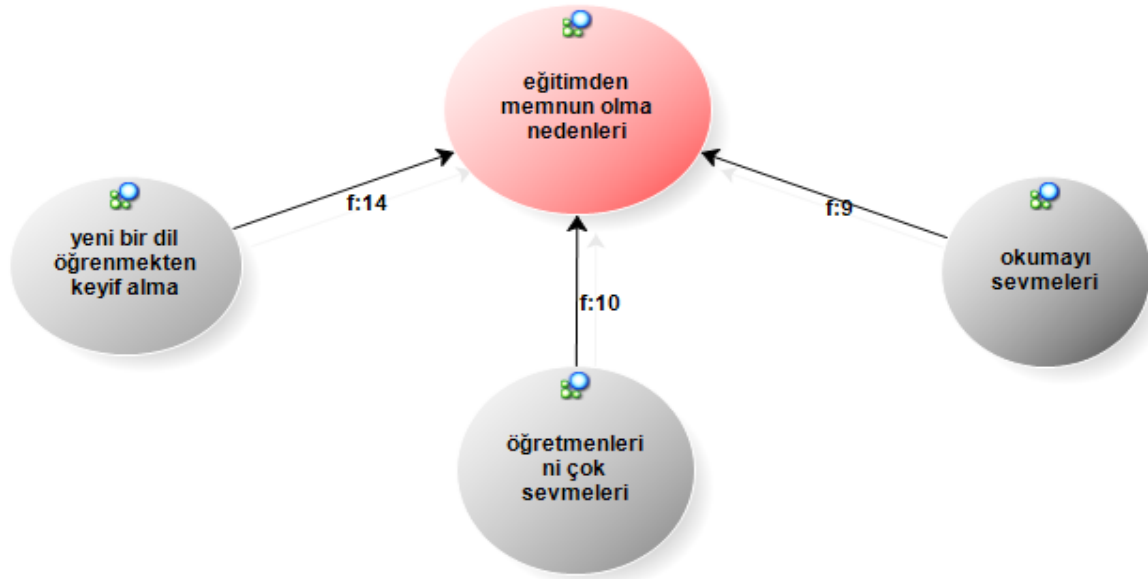
4. BULGULAR

Suriyeli Göçmen Eğitimine İle İlgili Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmada öğrenci görüşlerini almak için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu 8 sorudan oluşmuştur ve her bir sorunun yanıtları ayrı bir başlık olarak sunulmuştur.

Suriyeli Çocukların Türkiye'de Aldıkları Eğitime İlişkin Memnuniyet Düzeyleri

Araştırmanın öğrenci görüşmesi boyutunda birinci alt amacı "Türkiye'de aldığınız eğitimden memnun musunuz? Neden?" şeklinde ifade edilmiş ve araştırmaya katılan 17 öğrencinin bu konudaki görüşleri Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1. Aldıkları eğitimden memnun olma nedenlerinin modellenmesi

Şekil 1’de öğrencilerin tamamının aldıkları eğitimden memnun oldukları görülmektedir. Memnun olma gerekçelerinin ise “yeni bir dil öğrenmekten keyif alma” (f:14), “öğretmenlerini çok sevmek” (f:10), “okumayı sevmek” (f:9) olduğu görülmektedir. ÖĞ1 ve ÖĞ13’ün bu konudaki görüşleri ise şöyledir:

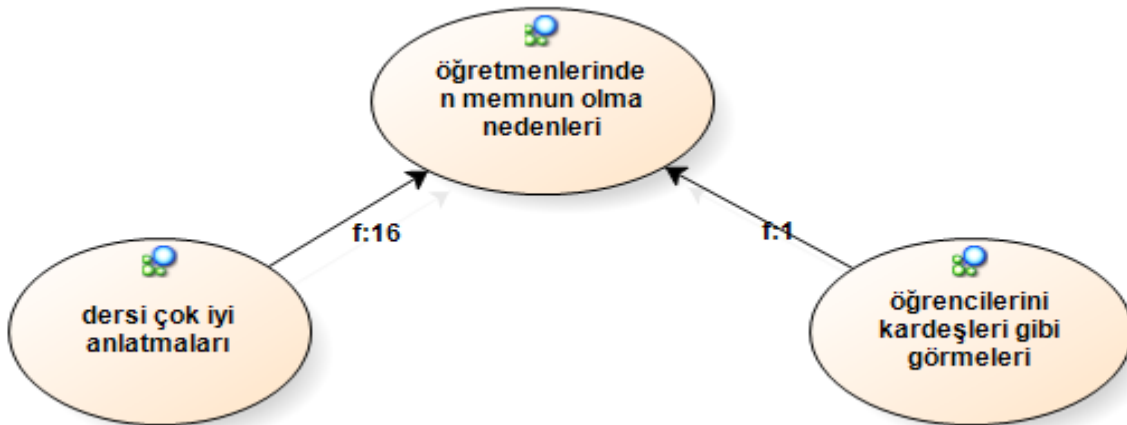
ÖĞ1: “Aldığım eğitimden tabi ki memnunum. Hocalarımız bize Türkçe konuşmayı öğretti.”

ÖĞ13: “Çünkü biz buraya yabancı geldik, dil bilmiyorduk. Ama şimdi Türkçe konuşabiliyoruz. Öğretmenlerimi çok seviyorum bizimle çok ilgileniyorlar.”

Geçici eğitim merkezinde eğitim alan 17 Suriyeli öğrencinin aldığı eğitimden memnun olması, bu çocukların gelecekte ülkelerine dönmeleri durumunda Türkiye için önemli bir avantaj durumu oluşturmaları ve aldıkları eğitimle kendilerini ülkelerinde ya da bulunacakları ülkelerde Türkiye’ye destek anlamında bir güç olmaları beklenebilir.

Suriyeli Çocukların Öğretmenleri ile İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu boyuttaki ikinci alt amacı “Türkiye’de size öğretmenlik yapan kişileri yeterli görüyor musunuz? Neden?” sorusu ile ifade edilmiş ve öğrencilerin görüşleri Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 2. Öğretmenlerine ilişkin görüşlerinin modellenmesi

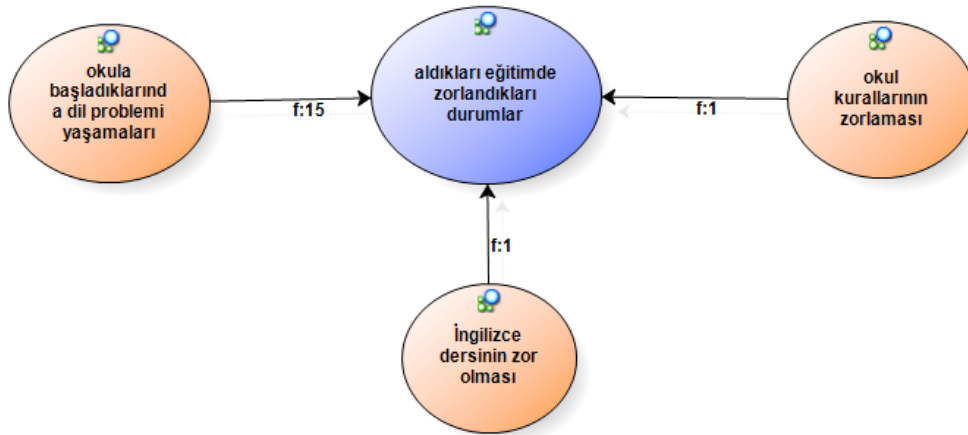
Şekil 2’de öğrencilerin tamamının öğretmenlerinden memnun oldukları görülmektedir. Öğrencilerin öğretmenlerinden memnun olma gerekçelerinin ise “dersleri çok iyi anlatmaları” (f:16) ve “öğrencilerini kardeşleri gibi görmeleri” (f:1) olduğu görülmektedir. ÖĞ4’ün bu konudaki görüşü ise şöyledir:

ÖĞ4: “Öğretmenlerimi çok seviyorum, çok iyi ders anlatıyorlar. Özellikle Aysel hocamı çok seviyorum bizi kardeşi gibi görüp çok ilgileniyor.”

Türkiye, beklediği bir göç dalgasına karşı hazırlıksız olsa da yetiştirdiği öğretmen niteliği ve niceliğiyle Geçici Eğitim Merkezlerinde Suriyeli göçmenlere gereken eğitim desteğini öğrenci görüşlerinden de anlaşılacağı üzere fazlasıyla sağlamaktadır.

Suriyeli Çocukların Aldıkları Eğitimde En Çok Zorlandıkları Konular Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu boyuttaki üçüncü alt amacı “Size verilen eğitimde en çok zorlandığınız hususlar nelerdir, neden?” sorusu ile ifade edilmiş ve öğrencilerin yanıtları Şekil 3’de sunulmuştur.

Şekil 3. Aldıkları eğitimde zorlandıkları noktalara ilişkin görüşlerin modellenmesi

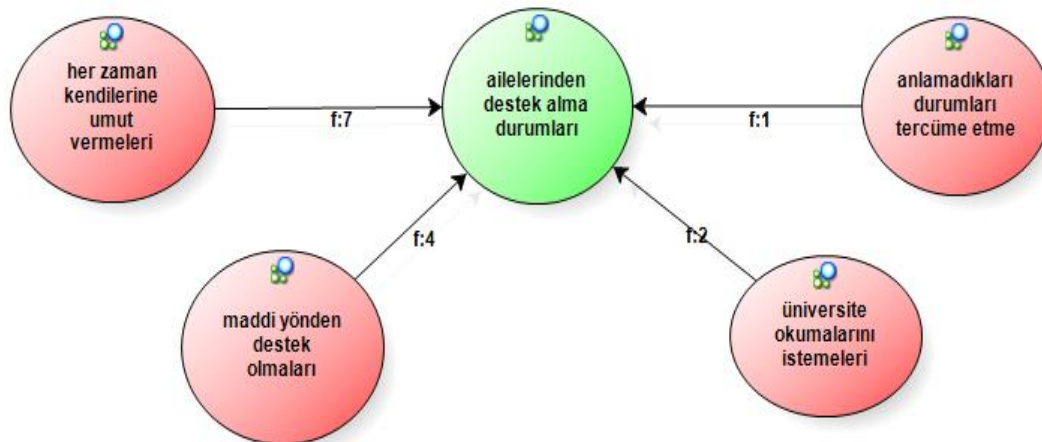
Şekil 3’de öğrencilerin aldıkları eğitimde en çok “okula başladıklarında dil problemi yaşama” (f:15) konusunda zorlandığı görülmektedir. Bunu takip eden temaların ise “İngilizce dersinin zor olması” (f:1) ve “okul kurallarının zorlaması” (f:1) olduğu görülmektedir. ÖĞ10’un bu konudaki görüşü ise şu şekildedir:

ÖĞ10: “Okula ilk başladığım zaman çok iyi Türkçe bilmiyordum. Bu okuldaki öğretmenlerimle çok iyi konuşamıyordum. Şimdi daha iyi anlaşıyorum.”

Dil, şüphesiz insanların bulundukları ortamdaki iletişim ve bundan kaynaklı kolaylıklarını sağlayan en önemli araçtır. Türkçe öğrenmelerinin de zorluğu bu anlamda anlaşılabilir bir durumdur.

Suriyeli Çocukların Aileden Destek Alma Durumlarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu boyuttaki dördüncü alt amacı “Aileniz aldığınız bu eğitimde size destek veriyor mu?” sorusu ile ifade edilmiş ve öğrencilerin bu konudaki görüşleri Şekil 4’de sunulmuştur.

Şekil 4. Ailelerinden destek alma durumlarının modellenmesi

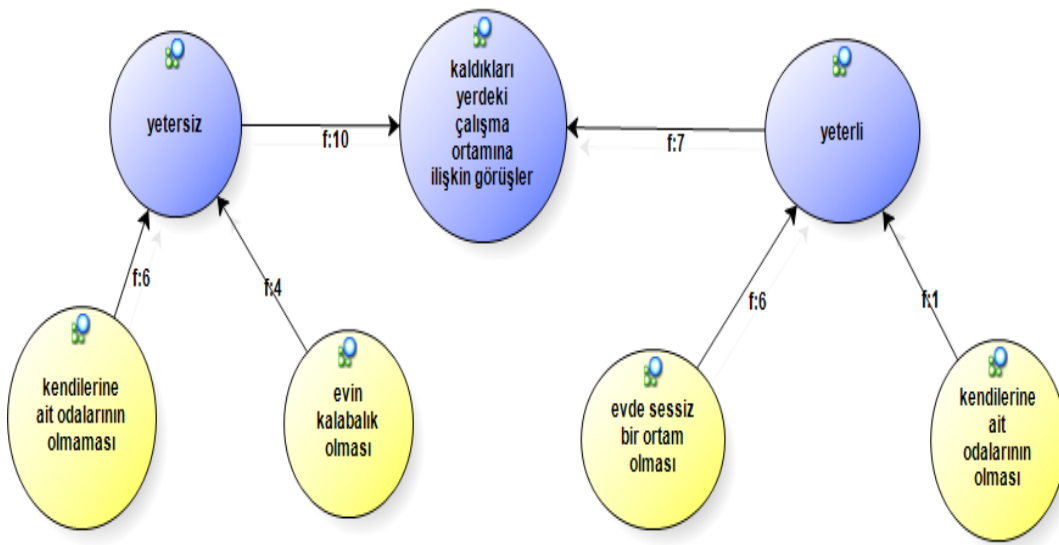
Şekil 4’de öğrencilerin eğitimlerinde ailelerinden destek aldıkları görülmektedir. Öğrencilerin bu hususta en çok aileleri için “her zaman kendilerine umut vermeleri” (f:7) gerekçesini sundukları görülmektedir. Bunu “maddi yönden destek olma” (f:4), “üniversite okumalarını isteme” (f:2) ve “anlamadıkları durumları tercüme etme” (f:1) görüşlerinin takip ettiği görülmektedir. ÖĞ5’in bu konu hakkındaki görüşü şu şekildedir:

ÖĞ5: “Her zaman destek oluyorlar, zorlandığım yerleri tercüme ediyorlar. Ayrıca üniversite okumamı da çok istiyorlar.”

Dünyanın neresinde olursa olsun velilerin çocuklarının eğitimine destek olmaları beklenen bir durumdur. Kendi ülkelerinden uzakta olmaları da bu desteğin önemini arttırmaktadır.

Suriyeli Çocukların Kaldıkları Yerdeki Çalışma Ortamına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu boyuttaki beşinci alt amacı “Kaldığınız yerde ders çalışma ortamlarınız nasıl, yeterli mi?” sorusu ile ifade edilmiş ve öğrencilerin görüşleri “yeterli” ve “yetersiz” olmak üzere 2 temaya ayrılmıştır. Öğrenci görüşleri Şekil 5’de sunulmuştur.

Şekil 5. Kaldıkları yerdeki çalışma ortamlarına ilişkin görüşlerin modellenmesi

Şekil 5’de öğrencilerin çalışma ortamlarını çoğunlukla yetersiz (f:10) buldukları görülmektedir. Yetersiz bulma nedenleri olarak “kendilerine ait odalarının olmaması” (f:6) ve “evin kalabalık olması” (f:4) olduğu görülmektedir. Çalışma ortamlarını yeterli (f:7) bulan öğrencilerin ise gerekçe olarak “evde sessiz bir ortam olması” (f:6) ve “kendilerine ait odalarının olması” (f:1) sunduğu görülmektedir. ÖĞ15 ve ÖĞ2’nin bu husustaki görüşleri ise şöyledir:

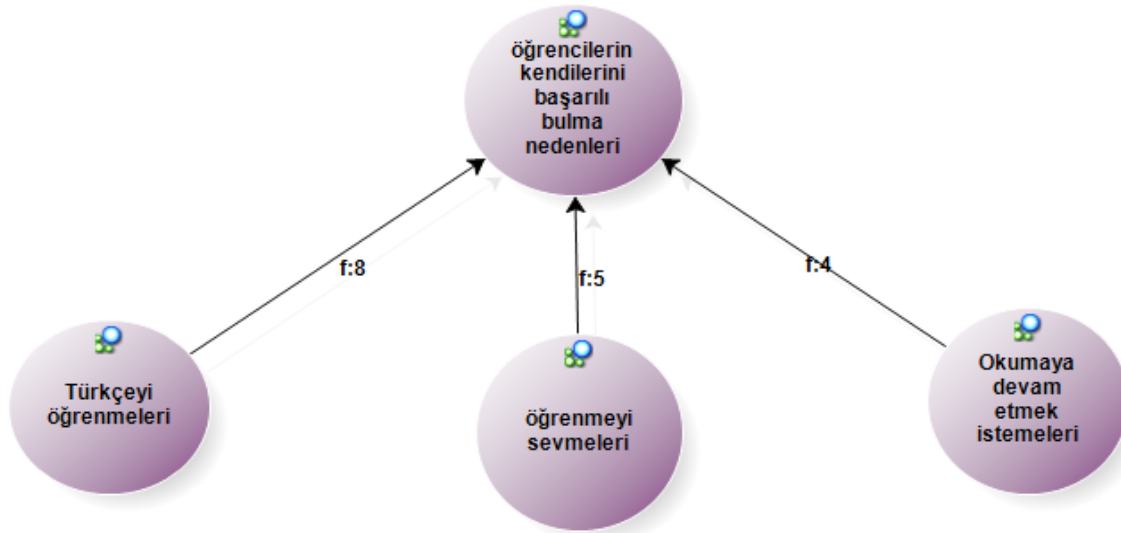
ÖĞ15: “Evimde kendime ait odam var, çalışma masam var. Yeterli buluyorum.”

ÖĞ2: “evimiz biraz kalabalık, çok rahat çalışma ortamım yok.”

Araştırmaya katılan öğrencilerin 10’ u kaldıkları ortamlarda yeterince çalışma ortamı bulamadıkları ya da kalabalığın çalışma ortamlarını olumsuz etkilemesi gibi nedenleri incelenmeye değerdir, çünkü başarıyı etkileyecek hususlardan birisidir.

Suriyeli Çocukların Kendilerini Başarılı Görme Durumlarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu boyuttaki altıncı alt amacı “Burada verilen eğitimde kendinizi başarılı görüyor musunuz? Neden?” sorusu ile ifade edilmiş ve öğrencilerin görüşleri Şekil 6’da sunulmuştur.

Şekil 6. Öğrencilerin kendilerini başarılı bulma nedenlerinin modellenmesi

Şekil 6’da öğrencilerin tamamının kendilerini başarılı buldukları ve gerekçe olarak “*Türkçeyi öğrenmeleri*” (f:8), “*Öğrenmeyi sevmeleri*” (f:5), “*okumaya devam etmek istemeleri*” (f:4) görüşlerini sundukları görülmektedir. ÖĞ14 ve ÖĞ7’nin bu husustaki görüşleri şöyledir:

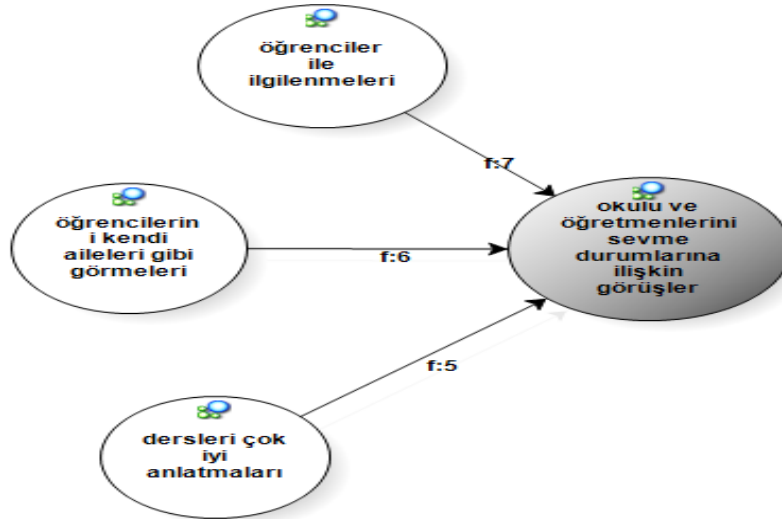
ÖĞ14: “Kendimi başarılı görüyorum, çünkü Türkçeyi öğrendim, kendimi buradaki insanlara rahatlıkla ifade edebiliyorum.”

ÖĞ7: “Evet başarılıyım, okumayı seviyorum ve devam etmeyi düşünüyorum.”

Dil öğrenmeyi en çok zorlandıkları hususlardan biri olarak gören öğrencilerin Türkçeyi öğrendikleri için kendilerini başarılı bulmaları da doğal bir durumdur.

Suriyeli Çocukların Okulu ve Öğretmenlerini Sevme Durumlarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu boyuttaki yedinci alt amacı “Okulu ve öğretmenini seviyor musun? Neden?” sorusu ile ifade edilmiş ve öğrencilerin görüşleri Şekil 7’ de sunulmuştur.

Şekil 7. Okulu ve öğretmenleri sevme durumlarının modellenmesi

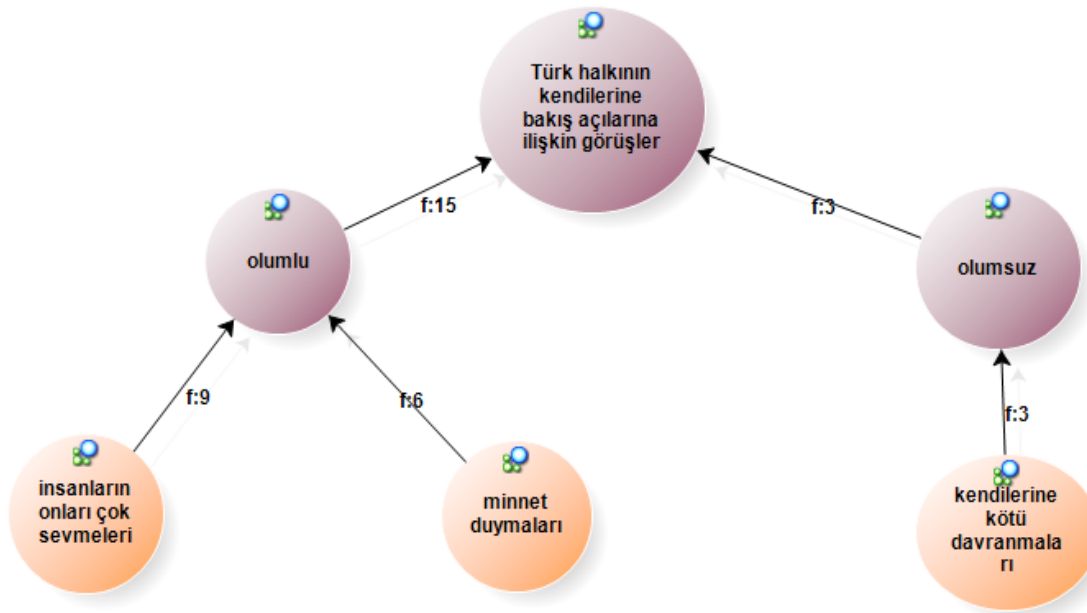
Şekil 7’ de öğrencilerin tamamının okulu ve öğretmenlerini sevdikleri görülmektedir. Buna gerekçe olarak öğrenciler öğretmenleri için “*öğrenciler ile ilgilenmeleri*” (f:7), “*öğrencileri kendi aileleri gibi görmeleri*” (f:6), “*dersleri çok iyi anlatmaları*” (f:5) gerekçelerini sundukları görülmektedir. ÖĞ3’ün bu konudaki görüşü ise şöyledir:

ÖĞ3: “okulumu çok seviyorum, özellikle öğretmenlerimi çok seviyorum. Bize çok iyi öğretiyorlar, bizimle çok ilgileniyorlar.”

Geçici eğitim merkezlerinde Türkçeyi hiç bilmeyen farklı ülkeden gelmiş öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin onlarla ilgilenmeleri, çocukları aileden görmeleri şüphesiz beklenen ve sevindirici bir durumdur.

Suriyeli Çocukların Türk Halkının Kendilerine Bakış Açılarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu boyuttaki sekizinci alt amacı “Türk halkının size olan bakışını nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusu ile ifade edilmiş ve öğrencilerin görüşleri “olumlu” ve “olumsuz” olmak üzere 2 temaya ayrılmıştır. Bu konudaki öğrenci görüşleri Şekil 8’ de sunulmuştur.

Şekil 8. Türk halkının kendilerine bakış açılarına ilişkin görüşlerin modellenmesi

Şekil 8’ de öğrencilerin Türk halkının kendilerine bakış açılarına ilişkin görüşlerinin büyük ölçüde olumlu (f:15) yönde olduğu görülmektedir. Buna gerekçe olarak “insanların onları çok sevmeleri” (f:9) ve “minnet duymaları” (f:6) sundukları görülmektedir. Bu hususta olumsuz (f:2) yönde görüş belirten öğrencilerin gerekçeleri ise “kendilerine kötü davranmaları” olduğu görülmektedir. ÖĞ13 ve ÖĞ12’nin bu husustaki görüşleri şöyledir:

ÖĞ13: “Türkleri çok seviyorum, bize karşı çok iyi davranıyorlar. Her zaman yardımcı olmaya çalışıyorlar. Burada yabancılık çekmememiz için ellerinden geleni yapıyorlar.”

Ö12: “Bize karşı çok soğuklar. Ne zaman buradan gideceğimizi sorup duruyorlar.”

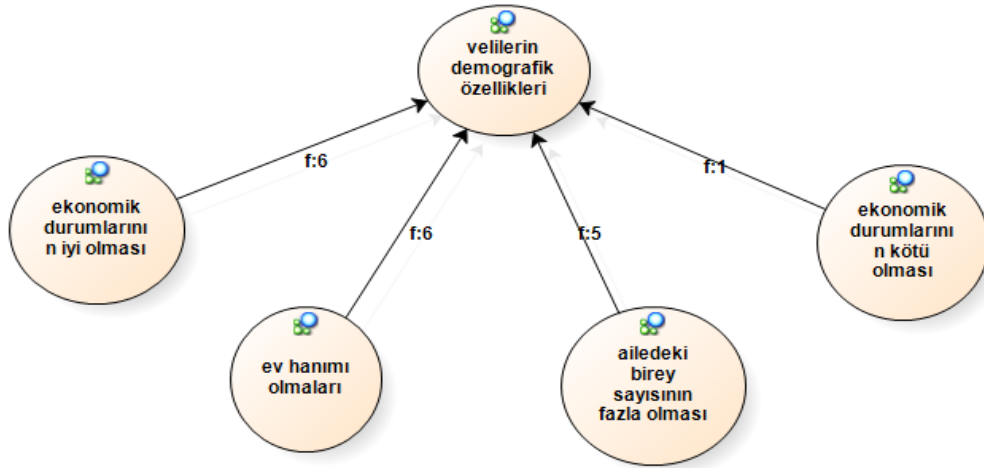
Türkiye, sahip olduğu değerler zenginliğiyle önemli bir ülkedir. Misafirperverlik de bu değerlerin başında gelmektedir. Büyük çoğunlukla Suriyeli öğrencilerin Türk halkını bu anlamda olumlu değerlendirmeleri olması beklenen bir durumdur.

Göçmen Eğitimi İle İlgili Veli Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmada veli görüşlerini almak için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu 6 sorudan oluşmuştur ve her bir soru ayrı bir başlık olarak sunulmuştur.

Suriyeli Velilerin Yaşam Şartlarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın veli görüşmesi boyutunda ilk alt amacı “Ailenizdeki birey sayısı, buradaki ekonomik şartlarınız, mesleğiniz, yaşam şartlarınız nasıldır?” sorusu ile ifade edilmiştir. Araştırmaya 7 veli katılmıştır. Velilerin cevapları Şekil 9’da sunulmuştur.

Şekil 9. Velilerin yaşam şartlarının modellenmesi

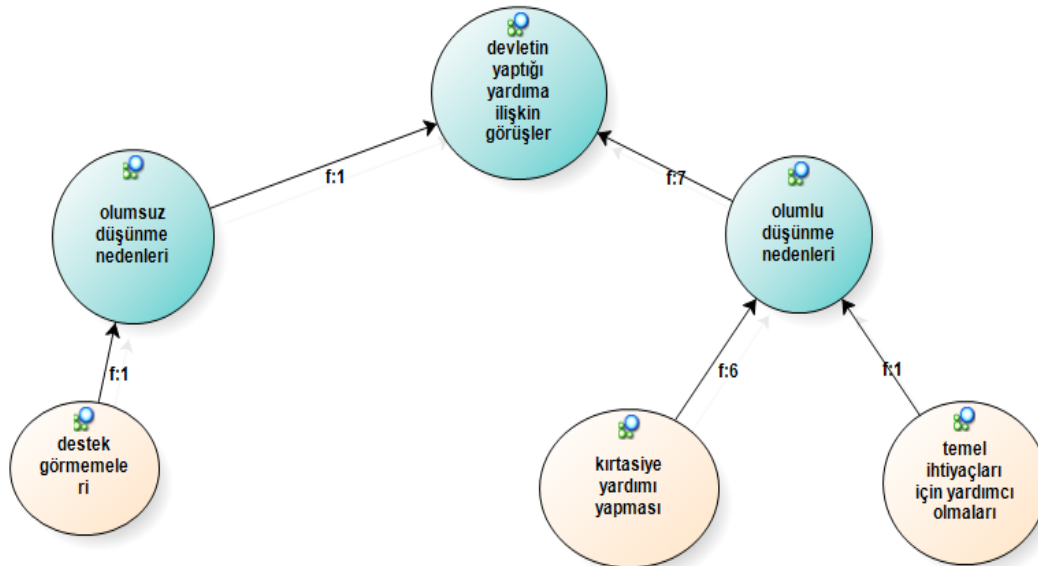
Şekil 9’da göçmen velilerin yaşam şartları/demografik özelliklerine ilişkin durumları verilmiştir. Örneğin çalışmaya katılan velilerin altısı “ekonomik durumlarının iyi olması” (f:6) biri ise “ekonomik durumlarının kötü olması” (f:1) görüşünü belirtirken altısı “ev hanımı olmaları” (f:6) durumunu beşi de “ailedeki birey sayısının fazla olması” (f:5) durumunu ön plana çıkarmıştır. V1’in bu konu hakkındaki görüşü ise şu şekildedir:

V1: “Ailemdaki birey sayısı 6’dır. Ekonomik şartlarım iyidir. Ev hanımıyım. Çocuklarıma yeteri kadar para harcıyorum.”

Araştırmaya katılan velilerin çoğunun ekonomik durumlarını iyi değerlendirmeleri ülkemiz yaşam şartları açısından durumlarını yeterli gördüklerini göstermektedir.

Suriyeli Velilerin Devletin Kendilerine Verdiği Desteğe İlişkin Görüşleri

Araştırmanın bu boyuttaki ikinci alt amacı “Devletimizin Suriyeli göçmenlere verdiği desteği nasıl yorumluyorsunuz?” sorusu ile ifade edilmiş ve velilerin bu konudaki görüşleri “olumlu” ve “olumsuz” olarak 2 temaya ayrılmıştır. Araştırmaya katılan 7 velinin görüşleri Şekil 10’da sunulmuştur.

Şekil 10. Devletin yaptığı yardıma ilişkin görüşlerin modellenmesi

Şekil 10’da devletin yaptığı yardıma ilişkin veli görüşlerinin genellikle olumlu (f:6) yönde olduğu ve sadece bir velinin bu konuda farklı düşündüğü görülmektedir. V1 ve V7’nin bu konu hakkındaki görüşleri şu şekildedir:

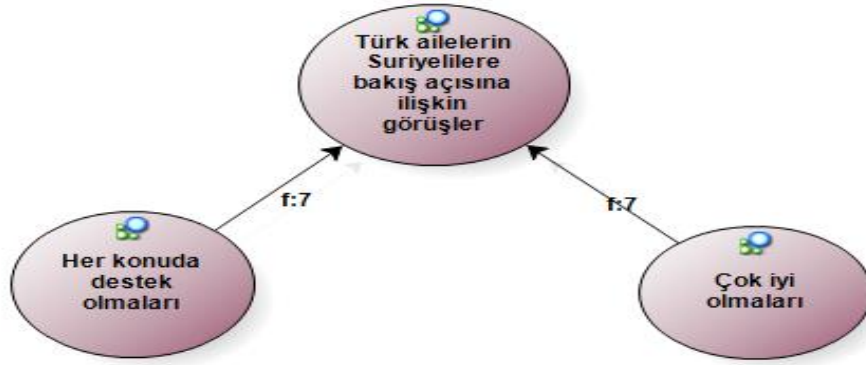
V1: “Devlet bize kırtasiye ve temel ihtiyaçlarımızı karşılamamız için yardımda bulunuyor.”

V7: “Devletten hiçbir yardım almadım.”

Araştırmaya katılan 7 velinin çoğunun devletimizin sağladığı desteği yeterli görürken hala yeterli görmeyen velinin de olması üzerinde düşünülmesi gereken bir durumdur.

Suriyeli Velilerin Türk Ailelerinin Suriyelilere Bakış Açısına İlişkin Görüşleri

Araştırmanın bu boyuttaki üçüncü alt amacı “Türk çocuklarının ve ailelerinin Suriyelilere bakış açılarını nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusu ile ifade edilmiş ve velilerin bu konudaki görüşleri Şekil 11’ de sunulmuştur.

Şekil 11. Türk ailelerinin Suriyelilere bakış açısına ilişkin görüşlerin modellenmesi

Şekil 11’de velilerin Türk ailelerinin Suriyelilere bakış açısına ilişkin görüşlerinin tamamının olumlu yönde olduğu ve “her konuda destek olmaları” ve “çok iyi olmaları” şeklinde 2’ye ayrıldığı görülmektedir. V2 ve V4’ün bu konudaki görüşleri ise şu şekildedir:

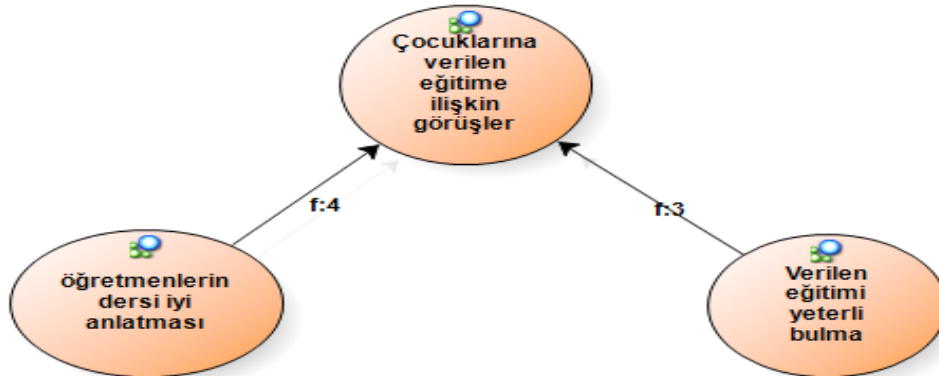
V2: “Türkler çok iyi insanlar, bize her konuda destek çıkıyorlar.”

V4: “Çok iyi insanlar, zor durumda yardım ettiler.”

Ülkemizde misafir olarak değerlendirilen Suriyelilere ilişkin Suriyelilerin algılarının bu anlamda olumlu olduğu görülmektedir.

Suriyeli Velilerin Çocuklarına Verilen Eğitim İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu boyuttaki dördüncü alt amacı “Suriyeli çocuklara verilen eğitimi ve eğitim verilen ortamları nasıl değerlendiriyorsunuz?” şeklinde ifade edilmiş ve velilerin bu konu hakkındaki görüşleri Şekil 12’ de sunulmuştur.

Şekil 12. Çocuklarına verilen eğitim ile ilgili görüşlerin modellenmesi

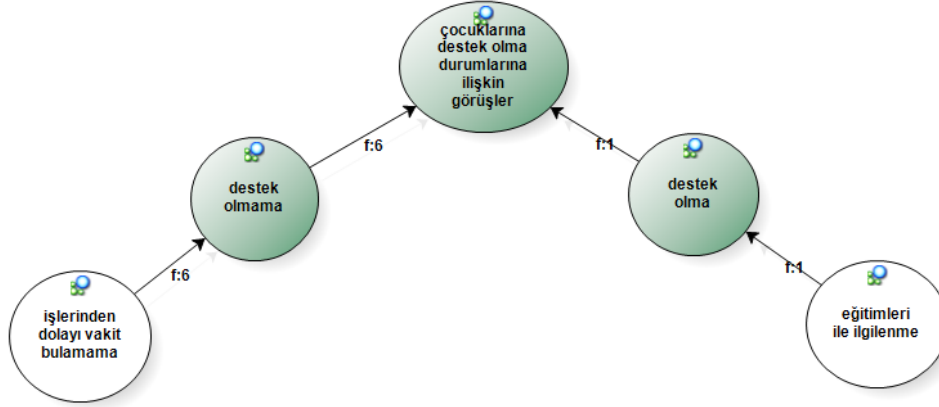
Şekil 12’ de velilerin çocuklarına verilen eğitime ilişkin görüşlerinin tamamının olumlu yönde olduğu ve görüşlerinin “öğretmenlerin dersi iyi anlatması”(f:4) ve “verilen eğitimi yeterli bulma” (f:3) olduğu görülmektedir. Bu bağlamda velilerin çocuklarına verilen eğitim hakkındaki görüşlerinin olumlu yönde olduğu görülmektedir. V6’nın bu konudaki görüşü şu şekildedir:

V6: “Çocuğuma verilen eğitim yeterlidir. Öğretmenler çok çabalıyorlar.”

7 velinin tamamının öğretmenleri olumlu olarak değerlendirmesi önemlidir.

Suriyeli Velilerin Çocuklarına Eğitim Desteği Verme Durumlarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu boyuttaki beşinci alt amacı “Çocuklarınıza yeterince eğitim desteği verebiliyor musunuz? Neden?” şeklinde ifade edilmiş ve velilerin bu konudaki görüşlerinin “destek olma” ve “destek olmama” olarak 2 temaya ayrılmış ve Şekil 13’ de sunulmuştur.

Şekil 13. Çocuklarına destek olma durumlarına ilişkin görüşlerin modellenmesi

Şekil 13’ de velilerin büyük çoğunluğunun çocuklarının eğitimlerine destek veremedikleri (f:6), sadece bir velinin yeterince destek verdiğini düşündüğü görülmektedir. Destek veren velinin görüşü “eğitimleri ile ilgilenme” (f:1), destek vermeyen velilerin görüşleri ise “işlerinden dolayı vakit bulamama” (f:6) olarak ifade edilmiştir. V5 ve V1’in bu konudaki görüşleri ise şu şekildedir:

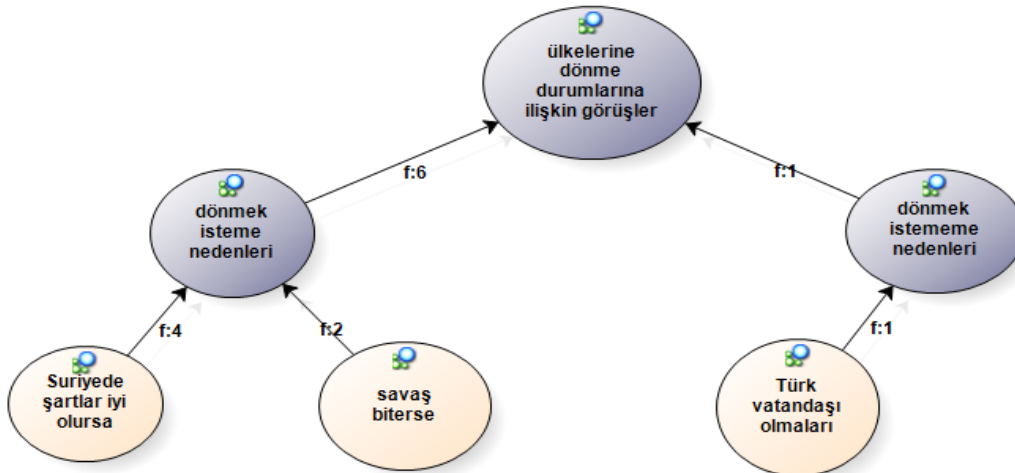
V5: “Evet, çocuklarıma eğitimleriyle ilgili yeterince destek verdiğimi düşünüyorum.”

V1: “Hayır, işlerden vakit bulamadığım için ilgilenemiyorum.”

Velilerin çoğunluğunun çocuklarının eğitimlerine destek veremediği sadece birinin ise ilgilendiğini ifade etmesi, ilgilenmeyi yeterli destek olarak değerlendirmediklerini göstermektedir. Ailelerin çocuk sayısının çok olması ve hayattaki ekonomik boyuttaki mücadeleleri bu duruma engel olarak görmek mümkün olabilir.

Suriyeli Velilerin Ülkelerine Dönme Durumlarına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu boyuttaki altıncı alt amacı “Suriye’de sorunlar çözülünce ülkenize dönmek ister misiniz? Neden?” şeklinde ifade edilmiş ve veli görüşleri “dönmek isteme” ve “dönmek istemem” olmak üzere 2 temaya ayrılmıştır. Velilerin bu konudaki görüşleri Şekil 14’de sunulmuştur.

Şekil 14. Ülkelerine dönme durumlarına ilişkin görüşlerin modellenmesi

Şekil 14’de araştırmaya katılan velilerin büyük çoğunluğunun ülkelerine dönmek istedikleri (f:6) görülmektedir. Dönmek isteyen velilerin gerekçelerinin ise “*Suriye’de şartlar iyi olursa*” (f:4) ve “*savaş biterse*” (f:2) olduğu görülmektedir. Ülkelerine dönmek istemeyen velinin gerekçesinin ise “*Türk vatandaşı olmaları*” (f:1) olduğu görülmektedir. V4 ve V2’nin bu konudaki görüşleri ise şu şekildedir:

V4: “*Suriye’de şartlar iyi olursa ve savaş tamamen biterse dönmeyi düşünüyorum.*”

V2: “*Hayır, Türk vatandaşı oldum.*”

Araştırmada görüşülen velilerin çoğunluğunun Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmadığı ve bu kişilerin ülkelerindeki şartlar düzelirse dönmeyi düşündükleri anlaşılmaktadır.

5. SONUÇ TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bulunduğu konum itibarıyla bir geçiş ülkesi konumundayken son duruma bakıldığında geçmek yerine kalmayı tercih eden yaklaşık 4 milyona yaklaşan Suriyeli ve diğer göçmen varlığıyla bir “hedef ülke” haline gelmiş Türkiye, var olan sorunlarına ilave olarak bu yükü de sırtında taşımaya devam etmektedir. Suriye’de onuncu yılına giren iç savaş henüz bitme emareleri göstermemekte, Türkiye, Rusya ve ABD ve onların piyonları arasında bilek güreşi devam etmektedir. Suriyeliler Türkiye’de 10 ilde 100 binden daha fazla sayıda bulunurken zaten pek çok yapısal sorunu olan illere olan çok yüksek oranda Suriyeli göçü, bu illerde kültürel boyuttan, yoksullaşmaya ve kamusal hizmetlerde yaşanan sorunların artmasına sebep olmuştur. Bu mültecilerin tek bir oluşturulup orada toplandığı varsayıldığında İstanbul, Ankara ve İzmir’den sonra 4. büyük ilin meydana geleceği gerçeği dikkat çekicidir. Taştan ve arkadaşlarının (2016) aktardığına göre de 2016 yılı itibarıyla dünyada 65.5 milyon mülteci bulunmakta ve bu mülteciler bir devlet oluşturmuş olsalar bu devlet de dünyada 21. büyük devlet olacaktı. Agcadağ Çelik’ in (2019) aktardığına göre T.C. Başbakanlık Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün (14.03.2019) verilerine göre, Türkiye’de bulunan Suriyeli mültecilerin (3.646.889 kişi) yaklaşık yarısını (1.666.928 kişi) 0-18 yaş grubu oluşturmaktadır. Türkiye’de okul çağında bulunan Suriyeli mültecilerin toplam sayısı ise 1.167.599’dur. Erdoğan’a (2019) göre Türkiye’nin 2016 sonrasında “açık kapı politikası” nı “de facto” olarak durdurmuş olmasına ve hatta son 2 yılda Suriye, Irak ve İran sınırlarına 900 km’yi aşan duvar örmesine rağmen, giriş-çıkışlar sınırlardan hala devam etmektedir. Türkiye’deki Suriyeli Mültecilerin eğitimindeki sorunlar olgusunu temel alan bu araştırmadan elde edilen sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

Bu çalışmada katılımcı velilerin bazılarının durumlarının iyi olduğu bazılarının ise ekonomik durumlarının kötü olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcılardan kadın velilerin meslek olarak ev hanımı oldukları ve ailedeki birey sayısının fazla olduğu belirtilmiştir. Duman’ a (2019) göre Suriyelilerin en ciddi sorunlarından olan ekonomik zorlukları aşmaları için iş hayatına atılmaları gerekmekte, bunun için de eğitimin almaları gerekmektedir.

Bu çalışmada devletin Suriyeli göçmenlere verdiği desteğe ilişkin veli görüşlerinin olumlu olarak algılandığı görülmüştür. Erdoğan’ ın (2015) yaptığı araştırmaya göre de Suriyelilerin Türkiye’de olmaktan memnun oldukları, Türk halkına ve devlete müteşekkirdik oldukları, mümkünse ülkelerine geri dönmek istedikleri ancak bu ihtimalin her geçen gün azaldığını ifade ettikleri gözlenmiştir. Yıldız ve Yıldız’a (2017) göre de Suriyelilerin istihdam yarattığı, kaynakların etkin dağılımına sebep olduğu, rekabet gücünü artırdığı fakat vergi gelirlerini azalttığı, vergi adaletini ortadan kaldırdığı, kaynak dağılımını olumsuz etkilediği, haksız rekabet yarattığı gerçektir.

Bu çalışmada Suriyeli çocuklara verilen eğitimi ve eğitim verilen ortamlar değerlendirildiğinde katılımcılar öğretmenlerin iyi ders anlattığını ve eğitimi yeterli buldukları anlaşılmıştır. Suriyeli göçmen öğrencilerin Türkiye’de aldıkları eğitimden memnun oldukları görülmektedir. Öğrencilerin öğretmenlerinden memnun oldukları ve bunun nedeninin öğretmenlerin dersi çok iyi anlatması ve öğrencileri kendi kardeşleri gibi görmesi olarak belirtilmiştir. Aras ve Yasun (2016) tarafından yapılan bir araştırmada, geçici eğitim merkezi yöneticileri bu merkezlerde görevli Suriyeli öğretmenlerin niteliğinin MEB tarafından iyice araştırılmadığını ve öğretmenlerin ezberci bir eğitim verdiğini belirtmişlerdir. Apak (2015) tarafından Mardin ilinde yapılan “Suriyeli göçmenlerin gelecek beklentileri” adlı çalışmaya göre ise Suriyeli ebeveynler, çocuklarının okul imkanlarına yeterli düzeyde erişemediklerinden dolayı onların geleceklerinden endişe duymaktadırlar.

Bu çalışmada velilerin çoğunluğunun çocuklarına eğitim desteği konusunda yeterli desteği veremediğini düşündüğü ortaya çıkmıştır. Kılıç ve Özkor’ un (2019) yaptığı araştırmaya göre

öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik belirttikleri sorunlardan biri de “aile desteği ve ailelerin bilinçlendirilmesi” (%10,4) dir. Özer, Komsuoğlu ve Ateşok’ a (2016) göre dönüş umudu taşıyan ailelerin çocuklarını Suriye eğitim sistemi içinde tutmak istemeleri, çocuklarının devlet okullarında dil ve uyum sorunlarıyla karşılaşacaklarını düşünmeleri, kayıt sürecine dair eksik ve yanlış bilgilendirme ile diğer ülkelere mültecilik başvurusunda bulunmak isteyenlerin kayıt altına girmeme çabası yüzünden geçici eğitim merkezleri Suriyeli aile ve öğrenciler tarafından tercih edilmektedir.

Bu çalışmada Suriyeli velilerin ülkelerine dönme durumlarına yönelik görüşlerinin incelenmesinde genel olarak ülkelere dönmek istedikleri anlaşılmıştır. AFAD (2017) tarafından yapılan bir araştırmada kamp içindeki Suriyelilerin %70’i ve kamp dışındaki Suriyelilerin de %71’i Suriye’de karışıklıklar düzeldiği zaman ve yönetim/rejim değişikliği gerçekleşince Suriye’ye dönmeyi düşünmektedir. Doğan ve Karakuyu da (2016) 243 Suriyeli göçmen ile yaptıkları çalışmada, zorunlu göç şartları değişince Suriyeli göçmenlerin % 68’i ülkelere dönmek istediğini belirtmiştir.

Bu çalışmada öğrencilerin eğitimde en çok zorlandığı konunun okulda dil problemi olduğu ortaya çıkmıştır. Usta, Arıkan, Şahin ve Çetin’ e (2018) göre Suriyeli öğrencilerin karşılaştıkları sorunlardan bir diğeri de dil sorunudur. Geçici eğitim merkezlerinde eğitim, Arapça yapılmaktadır. Suriyeli öğretmenler, Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenmelerini istemekte fakat kendi ana dillerinden uzak kalmalarını da istememektedirler. Bir diğer sorun, Türkçe dersine giren öğretmenlerin Arapça bilmemesidir. Fakat bazı öğretmenler dil farklılığının dil öğretiminde avantaj olduğunu da iddia etmektedirler. Suriyeli öğretmenler, Türkiye dil merkezlerinde verilen eğitimin nitelikli olmadığını düşünmektedirler. Ceyhan ve Koçbaş da (2011) araştırmalarında mülteci çocukların dil problemi sebebiyle düşük akademik başarıları olduğunu vurgulamışlardır. Aydın ve Kaya (2017) ise akranlarıyla aynı ortamda eğitim almaları için Suriyeli çocukların dil eğitimi almaları gerektiğini belirtmişlerdir. Özer, Komsuoğlu ve Ateşok (2016) Suriyeli çocukların dil problemlerinin çözülmesi ve uyum programıyla güçlendirilmesinin önemine vurgu yapmışlardır.

Bu çalışmada Suriyeli öğrenciler ailelerinden en çok kendilerine umut verme desteği aldıklarını belirtmişlerdir. Taştan ve Çelik’ e (2017) göre de Suriyeli velilerin çoğunun Türkçe okuma-yazmayı bilmediklerinden çocuklarına evde yardımcı olamamaktadırlar. Mercan Uzun ve Bütün de (2016) araştırmalarında mülteci çocukların eğitimiyle ilgili sorunları çözmede öğretmenlerin kendilerini yetersiz hissettikleri bulgusunu paylaşmışlardır. Kılıç ve Özkor’ un (2019) yaptığı araştırmaya göre de öğretmenlerin %46,7’si öğrencilerin “psikososyal destek” ihtiyacı başlığı altında rehberlik hizmetleri, farklı kültürden gelen öğrenciler için uyum etkinlikleri, sosyal etkinlikler ve psikolojik destek ihtiyaçları bulunmaktadır.

Bu çalışmada Suriyeli öğrenciler ders çalışma ortamlarını genel olarak yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir. Evinde sessiz bir ortam olan ve kendilerine ait odaları olan öğrenciler ise çalışma ortamlarının yeterli olduğunu vurgulamıştır. Çelik’ e (2018) göre de geçici eğitim merkezlerinde ailelerin maddi yetersizlikleri önemli sorun alanlarıdır. Beyhan ve Epçaçan’ ın (2018) yaptıkları çalışmada öğrencilerin ders materyalleri konusunda eksikliklerinin, dersi olumsuz bir şekilde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Dil öğreticilerinin, bu eksiklikleri gerek kendi imkânlarıyla gerek proje bazında birtakım çalışmalarla ve ödüllendirme yöntemiyle ders materyalleri konusundaki eksikleri giderdikleri görülmüştür. Bununla birlikte öğrencilerin derste işledikleri konuları daha iyi kavramaları için dil öğreticilerinin bireysel olarak materyal çalışmaları yaptıkları tespit edilmiştir. Kılıç ve Özkor’ un (2019) 252 öğretmenle yaptığı araştırmaya göre Suriyeli öğrencilerin “maddi destek/eğitim materyalleri desteği”, “dil ve kendini ifade etme konusunda gelişim” ve “kültürel adaptasyon” ihtiyaçlarının öne çıktığı görülmektedir.

Bu çalışmada Suriyeli öğrenciler Türkiye’de aldıkları eğitimde kendilerini başarılı bulduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin okulu ve öğretmenlerini sevdikleri görülmektedir. Bunun nedeni öğretmenlerin öğrenciler ile ilgilenmeleri, öğrencileri kendi aileleri gibi görmeleri, dersleri çok iyi anlatmalarındır. Agcadağ ve Çelik’ in (2019) araştırmasına göre de öğretmenler Suriyeli mültecilerin kendilerine yeni bir hayat kurduklarından Suriye’ye geri dönmeyeceklerini düşünmektedirler. Kılıç ve Özkor’ un (2019) yaptığı araştırmaya göre geçici eğitim merkezinde çalışan öğretmenler, resmi okulda çalışan öğretmenlere göre eğitim kalitesini daha iyi olarak değerlendirmişlerdir. Bu öğretmenlerin %43’ü eğitim kalitesini “iyi”, %39,7’si “orta” olarak tanımlamaktadır. Ferris ve Kirişçi’ ye (2015) göre eleştiriler çoğunlukla geçici eğitim merkezlerindeki eğitimin içeriği ve kalitesine yönelik olmakta, özellikle de bu merkezlerde verilen eğitimin dini içerikli olduğu yönünde endişeler ve eleştiriler bulunmaktadır.

Bu çalışmada Türk halkının kendilerine bakış açılarına ilişkin Suriyelilerin görüşlerinin genel olarak olumlu yönde olduğu görülmektedir. Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi-HUGO bünyesinde Erdoğan'ın (2015) yaptığı araştırmaya katılanların %64,6' sının "Suriyeli sığınmacıların dinine, diline, etnik durumuna bakılmaksızın kabul edilmesi insanlık görevimizdir" önermesinin destekledikleri, %41,1' inin Suriyelileri "zulümden kaçan insanlar" olarak tanımladığı, %70,8' i, Türk ekonomisinin sığınmacılardan dolayı zarar gördüğünü düşündüğü, Türk halkının %31,7'sinin bir biçimde Suriyeliler için yardım yaptıkları, maddi-manevi destek verdiklerini ancak % 68,3'lük bir bölümün konuya kayıtsız kaldığı, %56,1' i "Suriyeliler işlerimizi elimizden almaktadırlar" önermesine destek verdiği, Suriyelilere çalışma izni konusunda halkın yarısına yakın bölümünün (%47,4) net olarak "reddiyeci" bir tavır içine girdiği, "Suriyeli sığınmacılar bulundukları yerlerde şiddet, hırsızlık, kaçakçılık ve fuhuş gibi suçlara bulaşarak toplumsal ahlak ve huzuru bozmaktadır" önermesini toplumun % 62,3'ünün desteklediği, "Sığınmacılar savaş devam ediyor olsa bile ülkelerine geri gönderilmelidir" önermesine %62,8' i gibi çok ciddi bir bölümü katılmadıkları, "Suriyelilerin Türkiye'de kalmasının büyük sorunlara yol açacağı" yönündeki önermeye "kesinlikle katılıyorum" "katılıyorum" cevabı verenlerin oranı %76,5 olduğu, Türk toplumunun "Suriyeliler ile kültürel olarak aynı olduğu" düşüncesine çok sıcak bakmadığı, önermeye destek verenlerin oranının sadece %17,2 olduğu, "Sığınmacılar Türkiye vatandaşlığına alınmalıdır" önermesine çalışmadaki en yüksek red (%84,5) oranının çıktığı görülmüştür.

Türkiye, cumhuriyetin ilanından 1980'lere kadar daha çok yakın ülkelerden ve bu ülkelerin politik durumlarından dolayı dışarıdan göç almıştır. Türkiye'ye göç edenleri daha çok Bulgaristan, Yunanistan, Yugoslavya, Kafkasya (Rusya) ve Kıbrıs'tan gelen ve çoğunluğunu Türk ve Müslümanlar oluşturmuştur. 1980 ve 1990'lardan itibaren, İran, Irak, Bulgaristan, Afganistan, Yugoslavya'daki politik sorunlar ve Sovyetler Birliği'nin dağılması ile Arap Baharı neticesinde Suriye'de yaşanan iç çatışma nedeniyle Türkiye'ye kitlesel göçler gerçekleşmiştir. Türkiye'ye, 1922'den günümüze kadar yaklaşık 7 milyona yakın göçmen gelmiştir (Bostan, 2018). Şüphesiz göçmen kitlelerin en hassas tabakasını –eğitim hakkına sahip çocuklar oluşturmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okul çağı çocuklarının eğitime devamlarının izlenmesi ve takip edilmesi için önlemler alınmalıdır. Hem MEB hem de yerel yönetimler tarafından Suriyelilere sunulan eğitim hizmetleri konusunda Suriyeli ailelerin daha fazla bilgilendirilmesi gerekmektedir. Suriyelilere Türkçe öğretecek öğretmenlerin, yabancılara Türkçe eğitimi konusunda uzmanlaşmış kurum ve kuruluşlar (Yunus Emre Enstitüsü, TÖMER vb.) tarafından desteklenmesi önemlidir (Emin, 2016). Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda verilebilecek öneriler şunlar olabilir: Suriyeli öğrencilerin eğitim aldıkları okullarda hem öğretmenlere hem de öğrencilere dil desteği verilebilir. Suriyeli öğrencilere materyal desteği ve rehberlik desteği verilebilir. Suriyeli öğrencilerin velilerine çocuklarına eğitimde destek olabilmeleri için yeterli rehberlik hizmetinin ve desteği verilebilir. Bu çalışma İstanbul ilinde bir GEM' de yapılmıştır. Elde edilen verilerin daha geniş kapsamda kullanılabilmesi için Türkiye'nin farklı illerinde bulunan Suriyeli göçmenler üzerinde de çalışmaların yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

AFAD, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2017). Türkiye'deki Suriyelilerin Demografik Görünümü, Yaşam Koşulları ve Gelecek Beklentilerine Yönelik Saha Araştırması. <https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/25337/xfiles/17a-Turkiye-deki-Suriyelilerin-Demografik-Gorunumu-Yasam-Kosullari-ve-Gelecek-Beklentilerine-Yonelik-Saha-Arastirmasi-2017.pdf> 18.03.2018 tarihinde erişildi.

Agcadağ Çelik, İ. (2018). "Sınıf Öğretmenleri Gözünden Suriyeli Mülteci Çocuklar", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 12(66),662-680.

Apak, H. (2015). "Suriyeli Göçmenlerin Gelecek Beklentileri: Mardin Örneği", Birey ve Toplum, 5,125-142.

Aras, B. & Yasun, S. (2016). "The Educational Opportunities And Challenges Of Syrian Refugee Students In Turkey: Temporary Education Centers And Beyond" Sabancı University İstanbul Policy Center Stiftung Mercator Initiative, July 2016, İstanbul. <http://ipc.sabanciuniv.edu/wp-content/uploads/2016/07/Bulent-Aras-andSalih-Yasun-1.pdf> 03.09.2018 tarihinde erişildi.

Aydın, H. & Kaya, Y. (2017). "The Educational Needs of and Barriers Faced By Syrian Refugee Students in Turkey: A Qualitative Case Study", Intercultural Education, 28(5),456-473.

Beyhan, D. & Epçaçan, C. (2018). “Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Projesi Kapsamında Geçici Eğitim Merkezlerinde Görev Yapan Dil Öğreticilerinin Dil Öğretirken Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, Turkish Studies Educational Sciences, 13(19),285-306.

Bostan, H. (2018). “Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Uyum, Vatandaşlık ve İskân Sorunu”, Göç Araştırmaları Dergisi, 4(2),38-88.

Ceyhan, M. A. & Koçbaşı, D. (2011). Göç ve çok dillilik bağlamında okullarda okuryazarlık edinimi. LAS projesi Türkiye raporu, İstanbul. 06.03.2017 tarihinde https://www.uni-potsdam.de/fileadmin/projects/daf/LAS_AyanCeyhan_Ko%C3%A7bas.pdf 30.03.2018 tarihinde erişildi.

Çağlar, A. (2011), Türkiye’de Sığınmacılar: Sorunlar, Beklentiler ve Sosyal Uyum, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara.

Çağlar, T. (2018). “Göç Çalışmaları İçin Kavramsal Bir Çerçeve”, Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi, 5(8),26-49.

Çelik, Y. (2018). “Türkiye’de Suriyeli Çocuklara Yönelik Uygulanan Eğitim Politikalarının İncelenmesi: Tespitler, Sorunlar ve Öneriler”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Duman, T. (2019). “Toplumsal Uyum İçin Eğitimin Önemi: Türkiye’deki Suriyeliler Örneği”, SEFAD, 2019(41),343-368.

Duruel, M. (2016). “Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorunu”, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 30(5),1399-1414.

Doğan, B. & Karakuyu, M. (2016). “Suriyeli Göçmenlerin Sosyoekonomik ve Sosyokültürel Özelliklerinin Analizi: İstanbul Beyoğlu Örneği”. Marmara Coğrafya Dergisi, 33,302-333.

Emin, M. N. (2016). Türkiye’deki Suriyeli çocukların eğitimi: Temel eğitim politikaları. Ankara: SETA. Erişim adresi: http://file.setav.org/Files/Pdf/20160309195808_turkiyedeki-suriyelicocukların-eğitimi-pdf 03.09.2018 tarihinde erişildi.

Erdoğan, M. M. (2015). Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması., HUGO Yayınları, Ankara.

Erdoğan, M. M. (2019). Türkiye’deki Suriyeli mülteciler. <https://www.kas.de/documents/283907/7339115/T%C3%BCrkiye%27deki+Suriyeliler.pdf/afaf9d37-7035-f37c-4982-c4b18f9b9c8e?version=1.0&t=1571303334464> 03.03.2020 tarihinde erişildi.

Ferris, E.& Kirişçi, K. (2015). “Not Likely To Go Home: Syrian Refugees And Challenges To Turkey And The International Community” Brookings Turkey Project Policy Paper, Number 7, Eylül 2015, <https://www.brookings.edu/research/not-likely-to-go-home-syrian-refugees-and-the-challenges-to-turkey-and-the-international-community/> 25.03.2020 tarihinde erişildi.

Gencer, T. E. (2017). “Göç ve Eğitim İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme: Suriyeli Çocukların Eğitim Gereksinimi ve Okullaşma Süreçlerinde Karşılaştıkları Güçlükler”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(54),838-851.

Kılıç, G. & Özkor, D. (2019). Suriyeli Çocukların Eğitimi Araştırma Raporu, Mavi Kalem Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, İstanbul.

Malkara, F. (2017). “Arap Baharı Sonrası Akdeniz’de Yaşanan Düzensiz Göçün Avrupa Birliği Kapsamında Güvenlik Boyutu ve Uluslararası Hukuk Açısından İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

MEB, Milli Eğitim Bakanlığı, (2014). Yabancılar Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/yabyonegiogr_1/yabyonegiogr_1.html 25.04.2019 tarihinde erişildi.

MEB, Milli Eğitim Bakanlığı, (2018). Geçici Koruma Kapsamı Altındaki Öğrencilerin Eğitim Hizmetleri Ekim 2018. Erişim adresi: https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_12/03175027_03-12-2018_Yinternet_BYlteni.pdf 25.04.2019 tarihinde erişildi.

Mercan Uzun, E. & Bütün, E. (2016). “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Suriyeli Sığınmacı Çocukların Karşılaştıkları Sorunlar Hakkında Öğretmen Görüşleri”. International Journal of Early Childhood Education Studies, 1(1),72-83.

Miles, M. B. & Huberman, A.M. (1994). Qualitative Data Analysis: An Expanded Source Book. (2nd Edition), SAGE Publications, California.

Patton, M. Q. (2014). Qualitative research and evaluation methods. Edts: M. Bütün & S. B. Demir, Pegem Akademi, Ankara.

Özer, Y. Y., Komsuoğlu, A. & Ateşok, Z. Ö., (2016). “Türkiye’deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri”. Akademik Sosyal Araştırmalar dergisi, 4(37),76-110.

Sezgin, A. A. & Yolcu, T. (2016). “Göç ile Gelen Uluslararası Öğrencilerin Sosyal Uyum ve Toplumsal Kabul Süreci”, Humanitas-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 4(7),417-436.

Taştan, C, vd. (2016). Uluslararası Kitleli Göçler ve Türkiye’deki Suriyeliler: I. Uluslararası Göç Ve Güvenlik Konferansı Sonuç Raporu, Polis Akademisi Yayınları, Ankara.

Taştan, C. & Çelik, Z. (2017). Türkiye’de Suriyeli Çocukların Eğitimi: Güçlükler ve Öneriler, Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi, Ankara.

Usta, M. E., Arıkan, İ., Şahin, Y. & Çetin, M. S. (2018). “Suriyeli Eğitimcilerin Gözünden Geçici Eğitim Merkezlerinde Karşılaşılan Sorunların İncelenmesi”, Mukaddime, 9(1),173-188.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara.